

SILVIJA PELECKIENĖ

Neužmišk manęs...

SILVIJA PELECKIENĖ

Neužmišk manęs...

Vieno gyvenimo istorija

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

ISBN 978-609-8207-08-8

© Silvija Peleckienė, 2020

© Neoprintas, 2020

*Nematomi, nematomi, rauda
Nežinomi, nežinomi, pajutę,
Kaip gyvenimą skauda,
Kai žemė po kojomis juda.*

Jonas Juškaitis

TEBŪNIE ŠVIESA

Viškas. Regiu siauru takeliu prie už kelių metrų iškastos duobės iškilmingai nešamą baltą karštą. Eina gėlės, žengia nuleidę galvas žmonės, kartkartėmis suurzgia nedidelis šunelis, vedamas jaunos moters.

Ji išėjo. Po ilgų kančių, kantrios kovos dėl dar vienos dienos, valandos pabūti čia, šiame pasaulyje. Tik žvilgsnis buvo jau kažkur kitur – žvelgė į tolį, į tą begalinį laiką, kuriame išnyksta visi.

Ach, laike, tu esi didžiausias priešas – atimi viską, kas brangiausia ir reikalingiausia.

Praskriejo į negrižtamas tolumas vaikystė, jaunystė. Vieną po kito laikas pagrobė tėvus, išdraskė širdį, dabar baigia pasiglemžti mano gyvenimą. Viską atimi ir nusviedi kažkur į begalines tolumas, į neperprantamą tamsą. Koks tu negailestingas, laike!

Aš tįščioju iš laiko tamsos mūsų namus. Jie buvo tokie jaukūs, švarūs, šviesūs. Su brolių muzikavimais, mamaitės pasakojimais ir tėvo tyliu švilpiniavimu, kepant jo paties sugautą žuvį.

Akimirkai užlieja nepaprastas jausmas. Mirguliuojanti, kupina gerumo, keistos šilumos, ramybės, buvusios laimės akimirka. Šviesuma, sugebanti nuskrieti ir nutolti į laiko begalybę.

Deja, pradėti naują, kitą gyvenimą nepavyks. Savo būtyje susiduri su tokiu galimybių ribotumu, kad nors ir kiek priešintumeis likimui, vis tiek svarbiausi įvykiai priklauso ne nuo žmogaus valios. Tik siela turi gebėjimą mylėti. Kažkodėl likimas vieniems

dosnus, o kitiems žiaurus. Už jokių pinigų nenusipirksi nuoširdumo, gerumo, meilės, vidinių sielos žaizdų neužgydysi jokia valiuta.

Kartais būna per vėlu ką nors daryti – pavėlavai ir laikas sustojo.

Jolė išėjo.

TEBŪNIE VILTIS

Įolė guli lovoje jau geras pusmetis. Įkalino ją čia sunki liga, kuri vieną dieną parodė nagus. Po to ilgai gaivelėjosi ligoninėje – kol prašviesėjo akys ir pamatė ją supantį pasaulį. Mintys blaškėsi, šokinėjo, buvo nelengva atskirti vieną įvykį nuo kito, arba ūmai viskas nugrimzdavo į tą vienintelį ją supantį laiko liūną. Tai prisimena viską, tai atmintyje nelieka nieko. Kartais sugrįžta regėti vaizdai, jie plaukia ramiai ir ilgai, primindami ilgą ir sunkų gyvenimą. Kartais iššoka širdies gilumoje giliai paslėpti įvykiai. Jie pasklinda tame šviesos

spindulio rate ir tyliai išnyksta, palikdami ties sapno tikrove.

Ligoninėje vyrauja kasdienis paprastumas. Čia, rodos, yra viskas, ko reikia, kol Jolei nieko nereikia. Jos lova kiek įdubusi, bet minkšta. Išgulėtas matracas švarus, užklotas balta paklode. Galvūgalį galima pakelti. Šoninės lovos sienelės, kad naktį versdamasi ant šono neiškristum, ištraukiamos. Norint atsisėsti, pakeliamas galvūgalis, tada gali matyti langą, pro kurį spindi šilta gelsva šviesa.

Kitoje palatos sienos pusėje yra kriauklė, galima nusiprausti, rankas nusiplauti, šalia durys į nediduką tualetą, į kurį Jolė sunkiai nueina. Kitos dvi tame pat kambaryje gulinčios moterys nevaikštančios. Ant jos spintelės, esančios šalia lovos, stovi mineralinio vandens buteliukas, atneštas Manto.

Už netoli esančių durų girdisi žingsniai, kalbančių žmonių balsai. Jolė tykia žvelgia į langą. Žino – ten laisvė, džiaugsmas. Ji mintimis

atsiplėšia nuo dabarties ir skrieja praeitin, tarsi atsistoja likimo kryžkelėje. Esamoji Jolė draugauja su ana, jaunystėje buvusia. Juk kiekviena mažylyje gyvena brandi moteris, o kiekvienoje senolėje – maža mergytė.

Jolė žvelgia į save, mokyklinukę, vilkinčia uniformą su tabaluojančiu kaspinu mažoje kaselėje. Pasibaigus pamokoms, ji skrieja liepų alėja. Bėgdama vieną timpteli, kitam trinkteli mažu portfeliuku, o trečiam, jai grūmojusiam, parodo liežuvį. Skuba namo. Žino, kad laukia paruošusi pietus mama, mažoji sesutė Vija, o ir šunelis Rikis.

Įbėgusi į virtuvę, nušveičia portfelį ir lekia persirengti. Pamačiusi gulinčią lovoje aprištu kaklu sesutę, nusijuokia: „Serga ir serga, o mama tik apie ją šokinėja“. Pribėgusi ištraukia iš jos rankų lėlę, ima tampyti jos plaukus, sukinėti kojas. Ligoniukė pravirksta. Atskubėjusi mama subara Jolę, atima lėlę, gražina Vijai. O Jolei liepia eiti valgyti.

- Nemyli manęs, nemyli!- Jolė rikteli mamai ir išbėga į kiemą. Atsisėdusi ant suoliuko, stovinčio šalia sūpynės už lango, verkia ir spardo kojomis žemę.

Toji istorija giliai įstrigusi Jolės pašamonėje. Jai visada rodėsi, kad ir valgyti skaniau duodama Vijai, ir ją myli labiau. Jautėsi nuskriausta, nesuprasta, todėl ėmė visur ir visada prieštarauti, viską daryti savaip. Mama ją ramindavo, glostydama galvelę sakydavo: „Žiūrėk – rankoje penki pirštai, kuri užgausi – vienodai skaudės. Taip ir su vaikais. Bet Vija silpnos sveikatos, ja turiu labiau rūpintis. Galėtum ir tu padėti...“.

Trinkteli palatos durys. Pamačiusi sustirusias, įsmeigtas į sieną akis, naktinė slaugytoja klausia, ar nenorėtų Jolė pasikalbėti. Bet Jolė purto galvą. Išplėšta iš gilių vaikystės prisiminimų, sudreba pagalvojusi, kad turės mirti tuose nykiuose slaugos namuose. Su visais pergyvenimais sieloje, su visu tuo sukništu

praėjusiu gyvenimu, su nieko neduodančiais patarimais ir paguodimais, su naktiniu vartimusi nuo šono ant šono.

TEBŪNIE ŽODŽIAI

Ąušta rytas. Už praviro lango augančių medžių šakelėmis saulė savo spinduliais groja melodiją. Jolė leidžia saulei šį skaidrų rytą pastūmėti ją gyvenimui. Kiekviena medžio šakelė, stiebelis skleidžia savo šnaresio blyksnius ir liejasi į ramų ūžesį, primenantį garsų tylą. Ateinanti dienos šviesa ir šiluma teikia gyvybę.

Jolė glosto pailgą gintaro gabalėlį, tikrą jūros ašarą, mamos kažkada dovanotą. Rodos, kartu su juo ir mama šalia – ramina, guodžia, suteikia vilties. Paskui Jolė įsižiūri į pasaulį,

esantį už lango, į aukštą mėlyną dangų, ieškodama paslapties. Taip norisi jį suvokti, bet dangų ne taip paprasta pažinti. Vos pastebėjusi kokį neįprastą dalyką, kaskart džiaugiasi.

Gulint lovoje pasaulis tarsi priartėjo, prigludo ir kaskart atsiskleidžia vis giliau. „Koks jis, tas anas pasaulis?“ – tyliai mąsto Jolė, jusdama pro langą plūstančią ramybę ir šilumą.

Prabudo gretimoje lovoje gulinti senolė. Ji sunkiai alsuoja, dejuoja ir vis šūkčioja. Tai – buvusi tremtinė Anelė. Su šeima vaikystėje išvežta į Sibirą, ten palaidojo visus artimuosius. Sugrįžusi į Lietuvą, dirbo kolchozo fermoje, jautėsi atstumtą. Anelės sielvartas susijęs su baisia neteisybe. Atmintyje – viskas susluoksniuota, sudėliota, nes tai yra ji, jos siela.

Trinktelėjusios durys praleido vidun seselę. Apžiūrėjusi gulinčiąsias, išdalinusi tabletes, ji išskubėjo į gretimą palatą.

Jolei vis dažniau atrodo, kad laikas toje

uždaroje aplinkoje palengva virsta įkyriomis dulkėmis, kad jis nusėda ant langų, lovų, durų. Patekęs čia gali paspringti ir apsinuodyti laiku. Pati nepajunta, kaip iš tos tylos ima traukti vaizdus – kad šviesa pakiltų greitai ir iš giliai.

Ji, tada pradinukė, su baime laukdavo nakties. Kiekvienos ateinančios nakties. Mama jas aprengdavo šiltais rūbais ir suguldydavo. Palinkėjusi ramaus miego, apklėsčiusi, priglusdavo prie lango. Sesutė tuoj užmigdavo, o ji laukdavo. Pramerkusi akis, stebėdavo susigūžusią, neramią motiną. Jolei pradėjus verkti ir visu kūnu drebėti, mama apglėbdavo ir ramindavo, šnibždėdama, kad ir šianakt mašina sustojo prie kito namo.

Kuo tokie sustojimai baigėsi, sužinojo vėliau. Išvežė daugelį aplinkinių kaimynų. Ištrėmė į Sibirą, iš kurio ne visi sugrįžo. Jolė iki šiol mena tą laiką, kai miegamojo spintoje gulėjo pilkas maišas, prikimštas patalynės ir rūbų, paruoštų baisia kelionei...

Atėjo diena, kai naktiniai košmarai pasibaigė. Jolė mokėsi gerai, tačiau visada ir visur stengdavosi apginti savo nuomonę. Be to, buvo nepaprastai energinga. Dėl to klasėje buvo nedrausmingiausia. Kai vienas iš klasiokų užrašė ant lentos „Jolė – molė“, įsižeidusi stumtelėjo ją, o šis trenkėsi į lentą ir nusiskėlė priekinį dantį. Kilo triukšmas. Iškviešti į mokyklą Jolės tėvai atsiprašė, atlygino nuostolius nukentėjusiam. Tačiau niekas nesiaiškino, kodėl taip įvyko. Ir Jolei neliko nieko kito, kaip širdyje užgniaužti nuoskaudą.

Dabar tai prisiminusi Jolė kaltino praeitį, patirtą nesėkmę. Viskas tapo nepakeliama dėl paprastos nesėkmės. Nebuvo su kuo kovoti, nebent su oru ir ta bjauria aplink sklandančia nesėkme. Tai buvo kančia dėl nieko. Deja, pakeitusia Jolės gyvenimą.

Dabar tai prisiminusi, mintimis vėl grįžo į vaikystės namus. Namų ilgesio muziką išgirdo dar sapne. Tai buvo ilgesys visko, kas prarasta

ir ko nebeatgausi. Prieš akis iškilo tėvuko pastatytos sūpynės, žaliai dažytu stogeliu šulinys ir šaliajo sodelis. Kriaušės buvo tokios derlingos, kad net nespėdavo visų suvalgyti, išdalindavo kaimynams, vaikams. O ypač ypatinga buvo iš babytės parsinešta obelaitė. Aukšta, liekna, kaip jauna moteris, ir stebuklinga. Taip, taip, ji turėjo nepaprastų, gydančių galių. Ne tik užaugindavo didelius, sultingus obuolius, bet ir vakarais imdavo švytėti žodžiais nenusakoma šviesa, tiek nepaprastos jėgos turėjo.

Jolė mintyse labai aiškiai regi po kiemą vaikstančią mamą, tėvuką, tvarkančią daržinėlės sieną, šuniukus, bėgiojančius po kiemą. Tai buvo ramybės ir laimės namai.

Palikusi mokyklą, Jolė išėjo dirbti į fabriką. Labai norėjo būti savarankiška, turėti savo pinigų ir elgtis kaip jai patinka. Darbas buvo pamaininis. Grįždavo pavargusi, išsekusi, pikta. Mokykla, mokslai nuskriejo tarsi į antrąjį

planą, tačiau vakarinėje mokėsi neblogai ir neužilgo jos rankose jau buvo atestatas.

Darbo nemėgo, dirbo tik dėl pinigų. Užtat traukė kavinės, šokiai, pasimatymai.

Vieną vėlų vakarą grįžo lydima gerokai išgėrusio vaikino. Nusitempė jį į savo kambarį. Kitą rytą pareiškė tėvams, kad įsimylėjo ir išteka. Netrukus buvo atšoktos Jolės ir Janio vestuvės.

Jaunasis neseniai buvo grįžęs iš tarnybos sovietinėje armijoje, dirbo gamykloje, studijavo politechnikume, ruošėsi tapti inžinieriumi. Buvo karštakošis, mėgėjas išgerti, ne pėsčia ir Jolė, todėl tarp jaunųjų dažnai kildavo barniai, užsibaigiantys Jolės sumušimu.

Vieną dieną Jolė įpuolė verkdamas pas mamą ir paaiškino, kad Janis turi meilužę. O šis, grįžęs iš darbo, dar kartą pakėlė ranką prieš Jolę ir, susirinkęs daiktus, išėjo.

Jolės svajonės žlugo. Verkdamas ji išbėgo į kiemą, apsikabino ne bet ką, o senąją babytės

obelį, prigludo prie jos. Ašaros, rodės, pačios liejosi iš giliausios širdies dalies ir tarsi apvalė ją, suteikė energijos ir vilties.

Sunki buvo naujo gyvenimo pradžia. Dabar ne tik ji kovojo už gyvenimą, bet ir mažoji dukrelė, neužilgo po skyrybų atėjusi į gyvenimą. Jolė iki smulkmenų prisimena tas dienas – kur tik žvelgdavo, matydavo ir jausdavo jo šešėlį. Jis išnirdavo jos sapnuose, jis atsirasdavo šalia, ateidavo į namus, kai sūpuodavo mažylę. Bet neviltis, apglėbusi ją, buvo pirmas žingsnis į išsigelbėjimą. Palengva dienos darbai ir rūpesčiai, mokslas užgožė sunkius prisiminimus. Ji vis rečiau prisimindavo jį, ir praeitis kaip juodas šešėlis nebesekiodavo iš paskos. Ji vėl tapo ta Jole, kurios ateitis lyg liepsna degė jos širdyje, jai vėrėsi naujos galimybės, ji liovėsi sielvartauti. Jos kūne vėl sruvo ankstesnė jėga ir energija. Jolė turėjo ką veikti. Studijavo pedagoginiame institute, keitė

darbovietes ir... pykosi su motina. Kaltino ją dėl visko – blogo gyvenimo, skyrybų, vienišumo. Kiekviena šeimos šventė baigdavosi barniais ir Jolės išėjimu. Jautėsi vieniša, nesuprasta, nemylima. Todėl ieškojo draugų, bičiulių. Ir po kurio laiko pranešė, kad susipažino su rimtu žmogumi – ekonomistu ir ruošiasi už jo tekėti.

Tuo metu virstelėjo palatos durys ir vidun įėjo Mantas. Jos Mantas. Bet kažkoks svetimas, tolimas. Padėjęs ant spintelės ryšelių su mandarinais, mandagiai paklausęs, kaip jaučiasi, pareiškė, kad visa šeima ruošiasi ilgai kelionei. Duktė, anūkai ir jis. Reikia pailsėti, atgauti jėgas, atsipalaiduoti, nes jos liga, rūpesčiai, susiję su ja, visus labai išvargino.

Ilgai žvelgė Jolė į jį. Tą, kurį išsirinko antrąjį kartą. Tiesa, jis buvo tylus, ramus, žodžiais nesisvaidydavo, bet dažnokai pašiepdavo, pažemindavo, pajuokdavo. Jis nesuprato Jolės, ji buvo jam tik rūpestinga, graži žmona.

Jolė klausėsi jo ramaus abejingo kalbėjimo, ir akys paplūdo ašaromis. Ji visai nesiruošė verkti, bet ašaros pačios subėgo į sielos gelmes ir paplūdo upeliais.

Jos gyvenimas buvo sunkus, daug jame nesėkmių ir praradimų, nusivylimų. Ir dabar, kai atsidūrė toje lovoje ir gali tik žiūrėti pro langą, skaičiuoti praskrendančius paukščius, gyvenimas virto tragedija. Ji žvelgė į šalia jos gulinčią dejuojančią moterį ir matė ją jauną, nugyvenusią sunkų, bet gražų gyvenimą. Prisiminė baisius sovietinius laikus, kai turėjo pardavinėti savo sielą, kad išgelbėtų kūną, ir aukoti kūną, kad gelbėtų sielą, kauptų turtus – namą, rūbus, papuošalus, ir visa tai tik tam, kad palaidotų gražiame karste.

Kokia gyvenimo neteisybė! Kažkada Jolė turėjo daug draugų. Buvo jauna. Tad lėkė gyvenimo keliu, skubėjo ir regėjo tik tai, ką matė aplink. Bet sielos viduje buvo akla.

Ji nematė tikrų draugų. Tik praėjus keliems dešimtmečiams, pagaliau suvokė tai, ko nevertino. Neliko draugų, neliko artimųjų, iškeliavusių amžinybėn. Bendrauja tik su saviškiais, su vyru, kai jis neatsuka nugaros.

Jolė jaučia, kad slaugos namai ne jai, tokiai nerimstančiai, nesukurtai slogiam gyvenimui. Bet ateina sesutė, suleidžia porciją raminančių, ir Jolė vėl iškeliauja pašamonės būsenon. Ji gyvena. Tik kitą nepaprastą gyvenimą, apgaubtą šviesos spindulių.

Regėjo, kaip išėjo Mantas, palikęs kažką ant spintelės, ir ją apgaubė tyla. Ji nebeskaičiavo dienų, nežinojo, kiek valandų. Tik pagal slaugių apsilankymus spėdavo laiką. Ją apėmė apatija – žinojo, kad artėja prie didžiosios tuštumos. Kas jai liko? Kartais švysteli saulė ar pasigirsta besitrinkantis piktas vėjas, o kartais suskamba kažkur aidinti paukštelio giesmė. Medžių viršūnės, kurias mato pro langą, vis kažką kalba, linguoja, pasakoja. Jolė, prikaustyta prie lovos,

suvokia, kad, laikui bėgant pirmyn, dienos vis trumpės. Kažkada jų buvo daug, buvo laisvos, džiugios ir ilgos, pilnos gyvenimo. Nesvarbu, kad dienos buvo menkos, kad skausmas lydėjo jos žingsnius, bet gyvenimas atrodė ilgas ir didelis. Ir džiaugėsi ta būtimi, ta esama tikrove. Jai pavyko atsiplėšti nuo skurdo, vargo, pasijusti laisva. Galėjo veikti, ką nori, važiuoti, kur nori, nes įsigijo automobilį, kurį puikiai valdė. Ir jai patiko lėkti gatvėmis, keliais, lydimai nepaprasto laisvės pojūčio. Gyvenimas buvo malonus, nes galėjo jį gyventi ir, rodės, valdyti. Tai buvo laimė. Tai buvo dvasinės pilnatvės ir ramybės metai. Vaikai augo sveiki, šeima buvo laiminga, vyras, nors priekabus, bet rūpestingas. Jolė jautė paprastumo ir saiko vienybę, todėl susitaikė su savimi ir pagaliau pajuto spindesį tos tylios sielos šviesos. Suvokė, kad laimingu gali būti tik būdamas savyje.

TEBŪNIE VILTIS

Baigusi studijas, Jolė pradėjo dirbti mokykloje. Dėstė užsienio kalbą ir laukėsi antrojo vaiko. Santykiai su Mantu pagerėjo. Jie tarsis labiau suartėjo ir ėmė giliau vienas kitą suprasti bei pažinti. Gimus sūnui, padaugėjo rūpesčių, darbų ir jausmų. Berniukas augo sveikas, žvalus, mylimas. Mokykliniai metai prabėgo greitai, ir mažasis Vytis išaugo į liekną, protingą, jautrų jaunuolį. Jolė džiaugėsi sūnumi, tikėjo jo ateitimi. Išlaikęs stojamuosius, Vytis išvyko mokytis į sostinę. Iš pradžių kiekvieną savaitgalį parlėkdavo namo, išsiilgusiom akim

žvelgdavo į sesę ir tėvus. Jolė matė, kaip jam sunku už kelių dienų vėl lėkti į tą naująjį pasaulį. Jolei tai buvo kančia, širdis plyšo iš skausmo matant sūnaus skausmą. Bet ir suvokė: palengva viskas nurims, svarbu pasitikėti savimi ir kontroliuoti situaciją. Sūnus pasitiki savimi, žino, ko nori ir nugalės jį kamuojantį namų ilgesį.

Ir Vytis palengva įaugo į linksmą, studentišką būrį, išmoko tvarkytis ir rimtai ruošėsi būsimam darbui. Praėjus trejiems mokslo metams, su draugais mašina lėkė greitkeliu į pajūrį. Ūmai automobilį sumėtė, jis išsoko į priešingą kelio pusę, trenkėsi į atitvarą ir nulėkė nuo šlaito žemyn. Kai atvyko gelbėtojai ir traukė jaunuolius iš sudaužytos mašinos, du jau buvo ne šioje Žemėje. Vienas jų – Vytis...

Jolę vėl užliejo sielvartas, iškilęs ir išplitęs tarsi baisi jos pačios būties esmė. Ji vėl nuskriejo į sutemų liūdesį ir dar kažin ką

– didžiulę vienatvę, nebūtį. Ji kaltino tūkstantį kartų prakeiktą atsitiktinumą, atėmusį vienintelį sūnų. Kiekviena gėlos diena jai prilygo visam gyvenimui.

Bet reikėjo gyventi toliau. Laukė darbai, duktė, vyras. Reikėjo viską atiduoti praeičiai, užmiršti, įgrūsti į tolimiausią širdies kampelį ir uždaryti duris.

Deja, praeitis negailestinga – niekada nepalieka, viskas joje, nes tai yra ji.

TEBŪNIE DUMSA

Šolės atmintyje glūdi viskas. Tarsi ant lentynų viskas sudėliota, susluoksniuota ir saugoma. Ji viską prisimena, nes tai jos gyvenimas.

Mena ir pusseserę Janiną. Jų šeima gyveno gretimame name, todėl dažnai susitikdavo, žaisdavo, bėgiodavo po parką, pievoje skindavo gėles ir nešdavo mamoms. Ne kartą girdėjo jos tėvus kalbant apie sovietinio gyvenimo baisumus – tremtį, kalėjimus, garsiai pasvajodavo, kad ateis tokia diena, kai Lietuva galės džiaugtis laisve.

Koks permainingas tas gyvenimas! Iš tikrųjų tai liūdna istorija. su gūdžia ir tamsia ateitimi.

Jos mokėsi toje pačioje mokykloje, tik paralelinėse klasėse. Jolė nežinojo, kas vykdavo tos klasės mokinių slaptuose susirinkimuose, tik įtarė, kad jie kažką organizuoja. Ir tikrai – vasario 16-osios išvakarėse grupelė tos klasės dešimtokų užlipo ant mokyklos stogo ir iškėlė trispalvę. Ji plevėsavo iki ryto, kol pasirodė grupė juodų žmogeliukų. Nuplėšus vėliavą, aikštėje buvo išrikiuoti moksleiviai, paskui pradėtas tardymas. Trys vaikai buvo suimti, su jais ir Janina. Septyniolikmečių laukė tolimoji Vorkuta.

Dažnai po to prisimindavo smulkutę, nedrąsą, o iš tikrųjų iš visų jos pažįstamų atkakliausią Janiną. Kai po dešimties metų grįžo, buvo visiškas ligonis.

Jolė suvokė, kad sovietinė okupacija siekė tik buto duris. O už jų buvo jos šalis. Kambaryje

ant spintelės visada stovėjo trispalvė. Bet už durų, lauke laukė likimas. Tai buvo nevilties laisvė. Jolė tikėjo stebuklu, nes tai buvo vienintelė tikra išeitis. Kiti nutinka atsitiktinai, o didžiausi stebuklai todėl, kad jų labai trokšti, lauki. kažkas panaudoja nepaprastą jėgą ir įvyksta stebuklas.

Jolė viską suprato, netgi pateisino, bet giliai širdyje išsaknijo liūdesys, kurio jau niekada nepavyko išrauti. Ji buvo įkalinta tos pačios dienos šviesoje ir tolimos praeities prirakinta prie vienatvės.

TEBŪNIE GAISA

Švystelėjusi saulė nušvietė palatos sienas. Pro langą stebėdama dangumi judančius debesis, besikeičiančias saulėlydžio spalvas, Jolė juto ypatingą gamtos tylą. Tik tokioje tyloje girdi savo sielą.

Tada tikrai jautė, kad yra su savo gyvenimu po savu dangumi. Taip, viskas sukasi, skrieja begaliniu laiko ratu. Ir jos pasaulis vėl panyra į laiko sutemas. Atgimsta nevaldomas namų ilgesys. Ji pasijunta maža mergyte, susiriečia į kamuoliuką, susitraukia ir girdi tik širdies plakimą. Pajunta srūvančias ašaras, tekančias

ramiai ir lėtai. Verkia be garso, skaudžiai. O šalia stovi gyvenimas, laikas, toks negailestingas ir atkaklus.

Vaikystėje jautėsi saugi, turėjo svajonių, vilčių. Paskui viso to neliko, tas pasaulis nutolo ir ilsėjosi širdies kamputyje nejudėdamas.

Visą gyvenimą Jolė laikėsi nepriklausomai, buvo savimi pasitikinti. Po skyrybų atrodė išsivadavusi nuo jausmų, išskyrus meilę dukrai Rikai. Savo puikybe stengėsi apsiginti nuo visų, o paprastumas buvo savotiškas elegantiškumas. Buvo stamboka, plaukai susukti ant pakaušio į kuodą, maža siaura nosimi, kietai suspaustomis lūpomis. Akys šviesiai mėlynos, apibrėžtos tamsiais antakiais. Ją gaubė stipri paslaptina aura. Gal kaip tik tokia ji ir patraukė gražuolį Mantą. Prasidėjusi pažintis, draugystė baigėsi vedybomis. Ji mėgavosi savo naujai sukurta šeima, mėgo šventines visos šeimos sueigas, džiaugėsi, kad gali susitikti su artimaisiais, o ypač mama, kurią labai mylėjo. Bet dažnokai

tie suėjimai baigdavosi nesmagiai, nes, pradėjus aptarinėti, aiškintis ar pasakoti kokią nors istoriją, visada kildavo ginčai, barniai. Aišku, ne todėl, kad trūko meilės – tiesiog dėl netikusio noro ginčytis dėl niekų.

Jolė bijojo netekti nepriklausomybės. Čia, ligoninėje, ji buvo tik viena iš daugelio ligonių. Palengva suvokė, kad nieko baisaus. Žmogus prie visko pripranta ir būna dėkingas už pagalbą. Ji nebegali nei apsirengti, nei viena pavaikščioti, nei išsimaudyti. Sunku nusiprausti, išsivalyti dantis ar atsipjauti lėkštėje mėsos gabaliuką. Tai jausdama, Jolė niekada nesidžiaugė gyvenimu taip, kaip dabar. Laiko turi daug – per akis, pirmą kartą gyvenime iš jos nieko nebesitiki. Jai nebereikia įrodinėti, niekur skubėti, nes kiekviena diena yra dovana. Stengiasi ją panaudoti tinkamai. Troško, kad artimieji ją mylėtų ir rūpintųsi taip, kaip ji nori, o ne taip, kaip meilė turi pasireikšti – laisvai, nevaržomai. Ji siekė, kad meilė vestų juos visus

ir ją. Todėl tikėjo, kad pagaliau atras tai, ką buvo praradusi. Tas laukimas buvo jos likusio gyvenimo esmė. Ir ji mintyse dėliojo viską, kas dar liko neužbaigta, nepadaryta, viską rikiavo savo atmintyje gulėdama šitoje lovoje. Ji gauna didžiausias dozes vaistų, todėl gal ryt ar poryt atsikels ir padarys viską. Tikrai atsikels, tikrai padarys. Ji nesitaikstys su tokia padėtimi. Ir šitos mintys, tos svajonės ir siekiai ją vis dar skiria nuo mirties.

TEBŪNIE REGESYS

Didėjanti tamsa už lango perspėjo apie savo atėjimą kaskart vis ilgėjančiais vakarais. Ji negailestingai siuntė vasarą tolyn. Jolė žinojo, kad vasara ateis, nelaukė, bet ji vis tiek netikėtai užklupo ir gąsdino savo paslaptingu niūriu šnabždesiu.

Kartais jai pavykdavo išgirsti ir pajusti to šnabždesio grožį ir ilgesį. Tada apgaubdavo negailestingasis laikas ir ji praverdavo jo duris.

Gerai prisimena dieną, kai jie, vaikai, žaisdami kieme prie vartelių išvydo nedidukę mergaitę. Išbalusią, apspurusia suknyte, basomis

kojomis. Gerai, kad dienos dar buvo šiltos, mažylė, nors ir sušalusi, buvo sveika. Nedrąsiai pravėrusi vartelius, įėjo į kiemą ir, pamačiusi sužiurusius vaikus, kažką pasakė. Jolė pribėgo prie mažylės, norėdama sužinoti, kas ji tokia. O mergaitė, žiūrėdama didelėmis mėlynomis akimis, vis kartojo vieną žodį: „Broter. Broter“. Tuo metu, pravėrusi duris, išėjo mama. Ji iškart suprato, ko nori mažoji. Paėmė už rankos ir įsivedė į namą. Čia įpylė mergaitei karštos sriubos, atriekė duonos, kurios ji ir prašė ir paragino valgyti.

Mažylė baukščiai paėmė šaukštą ir ėmė godžiai valgyti. Jolė stebėjo mergaitę ir galvojo, iš kur ji ir kodėl be mamos. Pavalgiusi ir atsigavusi, ji prakalbo. Jos vardas Elzė. Atvyko prekiniu traukiniu iš Karaliaučiaus krašto, ieškodama naujų namų. Jos tėvų sodyba subombarduota, seneliai ir mama žuvo, o ji kartu su broliu ir būreliu kitų bėglių, paslapčiom įlipę ir pasislėpę prekiniame vagonė, atvyko į

Lietuvą. Kiti išlipo anksčiau. Brolis – su buvusiu kaimyne, kai pirmą kartą stabtelėjo traukinys. Elzė išlipo dar kitoje stotelėje. Vietiniai į ją žiūrėjo įvairiai – vieni duodavo duonos, kiti atsakydavo, kad patys nieko neturi, ir siūsdavo tolyn. Karas buvo praūžęs visai neseniai, ir žmonės kapstėsi savo varguose.

O Elzės buvusioje gimtinėje virė pragaras. Pasibaigus karui, Rusijos vadas Stalinas leido savo kareiviams okupuotose žemėse daryti, kas ką nori. Todėl šie plėšė, degino, žudė. Elzės mamą išprievartavo ir nužudė, senelius sušaudė. Tik jai ir trimis metais vyresniam broliui pavyko pasislėpti. Po to prisijungė prie kitų tokių pat, ir visi patraukė Lietuvos link. Vieniems pasisekė, kiti beviltiškai ieškojo prieglobsčio.

Elzės istorija sujaukino Jolės tėvus. Pasitarę nutarė mažylę priimti į šeimą. Jai buvo tik šešeri. Bus dar viena dukra, nusprendė. Kad nebūtų kokių nors nemalonumų, pervadino lietuvišku vardu – Onute.

Ypač su Onute susidraugavo tylenė Vija. Jos ir miegojo vienoje lovytėje. Abi vis apie kažką kalbėdavo, kartu žaisdavo. Praėjus nepilnam pusmečiui, Onutė jau visai neblogai kalbėjo lietuviškai ir rudenį kartu su kitais išėjo į mokyklą. Rodės, Elzė-Onutė priprato, įaugo į naująją šeimą, tačiau naktimis dažnai verkdamo arba net imdamo klykti. Išgyventas siaubas tebedėjo. Mamos nuraminta, paglostyta užmigdavo. Ji tarsi kažko laukė – dairėsi, klausinėjo. Vėliau prisipažino – vis dar tikisi susitikti brolių.

Laikas, nekreipdamas dėmesio į žmonių jausmus, pergyvenimus, lūkesčius, lėkė pirmyn. Jolė gerai prisimena dieną, kai į jų kiemą įėjo moteris su paaugliu berniuku. Pasirodė, jog tai Elzės brolis su teta ieško mergaitės. Kažkas sugebėjo papasakoti apie jų namuose atsiradusią vokietaitę. Elzė, išvydusi brolių, labai apsidžiaugė. „Jis gyvas, gyvas“, - tik šūkčiojo verkdamo. Moteris sakė, jog ruošiasi kelionei

į Vokietiją – neseniai buvo paskelbtas sovietų leidimas, suteikiantis teisę pabėgėliams sugrįžti į savo šalį. Jau anksčiau būtų išvažiavusi, tik vis dar tikėjosi surasti mergaitę. Elzė apsidžiaugė ir nutarė vykti kartu. Elzė-Onutė atsisveikindama su savo gelbėtojais pažadėjo sugrįžti.

Jolė žvelgė pro langą. Jai rodės, kad bėga paskui savo gyvenimą, beviltiškai stengdamasi jį pasivyti. Ji labai nori, tiki, kad vieną dieną jis atsigręš ir leisis sugaunamas. Priglaustų prie savo širdies tarsi tai būtų jos rojus. Toji viltis palaiko ją kiekvieną dieną ir naktį.

TEBŪNIE ŠEŠĖLIS

Tas pasaulis, esantis už lango, slenka pro šalį, o Jolės ateitis kreivu žvilgsniu laukia už baltų palatos durų. Ji viską stebi iš savo baltos lovos, ramiai gulėdama. Nieko neprašo, tik vis žiūri į tas duris ir laukia arba mirties, arba sesutės, kuri atneštų glėbį stebuklingų vaistų gyvenimui pratęsti. Energinga moteriškė kasdien tris kartus atrieša stumdama sunkų maisto prikrautą vežimėlį, skubiai išdalina paskirtą valgį ir iškeliauja į kitas palatas. Išgėrusi saują tablečių, Jolė panyra į vakaro tylą ir kambario tamsoje bando įžiūrėti prabėgusį gyvenimą. Vėl ir vėl

iškyla baimės, džiaugsmas, ašaros. Ir ją apgobia baisus košmaras.

Jolė drasko praėjusių dienų patirti praradimai, pirmiausia – sūnaus netikėta žūtis. Rodos, paslėpė giliai savyje šį skausmą, bet toji iškalbinga tylą vėl išplėšė gėlą iš širdies ir sunkiai užgulė. Daug dienų duso nuo patirtos kančios ir skausmo. Bet ūmai pajuto tarsi oro gūsi, gaivumą ir lengvumą. Pažvelgusi ton pusėn, išvydo savo sūnų tarsi plūduriuojantį ore, spindinčiais šviesiais plaukais. Jis tykiai žvelgė į ją, raminančiai šypsojosi ir ištarė tik vieną žodį – mama – ir išnyko. Jolė gulėjo lovoje virpėdama, ašaros plūdo per skruostus, bet širdyje pajuto nenusakomą ramybę, kuri apglobė ir guodė. Tada nurimo ir neužilgo ramiai užmigo.

TEBŪNIE SUGRĮŽTIS

Rytas visada atskuba nelauktai. Dar Jolė kažką sapnuoja, o jau yra žadinama ir verčiama paklusti nustatytai tvarkai. Po visų procedūrų vėl panyra į savo mintis. Apie praeitį jau nebenori galvoti, ji jau praskriejo, o ir nebesvarbu tai, kas buvo. Dabar ji galvoja apie šiandieną.

Yra nepagydoma ligonė, todėl stebi savo būtį tarsi iš viršaus. Stebi įvykius ir rikiuoja visas patirtas akimirkas taip, kaip nori, - kad regėtų dabartinį savo gyvenimą, vienintelį, kuris dar jai liko. Tai jos šio laikotarpio paveikslas. Ji nori tai, ką turi, pasverti ir įvertinti, nes dabar viskas

atrodo kitaip. O žvelgdama į tą gyvenimą, kuris prabėgo, kuriame kiekvieną akimirką laukė likimas, vis atsiverdamas su savo laimėjimais, džiaugsmiais, ašaromis, nelaimėmis, regi gražią prabėgusių metų viziją. Tai – jos paskutinių dienų privilegija.

Jolė, įsiklausiusi į tylą, vėl grįžta į tolimus prisiminimus. Mantas atėjo į jos sugriautą ir skausmingą būtį. Įžengė ramiai ir užtikrintai. Jolė pradžioje abejojo, netikėjo, kad meilė gali sugrįžti. Bet vieną dieną ji iš tikro pramerkė akis ir atvėrė jausmus. Ir tada išgirdo, kaip plaka jo širdis, kaip gera mėgautis akimirka. Ji suprato, kad meilė surado kelią į jos širdį. Įtikėjo, kad meilė bus jos svajonių išsipildymas.

Įsikūrė nedideliame butelyje, viename iš priemiesčio penkiaaukščių. Chruščiovo laikų statinyje – maža virtuvėlė ir ne ką didesni du kambarėliai. Dukterį palikę pas senelius, jaunieji laisvą laiką skyrė sau. Jolė rūpinosi savuoju kaip mokėjo, mėgavosi pagaliau sugrįžusia

laime. Sutarė gerai. Mantas buvo visai kitoks nei buvusysis – ramus, apgalvojančias kiekvieną žodį, pasitikintis savimi. Darbas jam sekėsi, palaipsniui kilo pareigose. Ir vis keitėsi. Darėsi atkaklesnis, reiklesnis ne tik pavaldiniams, bet ir jai. Pradėjo pašiepti, pajuokti Jolę. Tiesa, nepiktai. Lyg tarp kitko.

Jolė, įpratusi nurodinėti ir niekieno neklausyti, daryti savaip, vis išsižeisdavo ir širdyje dažnokai užgniauždavo nuoskaudą.

Tuo metu jų butas gerėjo. Gavo naują trijų kambarių butą, gražiai įsirengė, įsigijo automobilį. Jolė išmoko vairuoti, lakstė kaip patrakusi, vis pakeiksnodama nevykėlius vairuotojus.

Santuokos pradžioje Jolei rodėsi, kad jos meilė – svajonių išsipildymas, noras būti kartu, pastangos išgirsti, kaip plaka artimojo širdis. Mėgavosi meilės akimirkomis ir tikėjo, kad gyvens ir toliau taip. Bet gyvenimas – nuolatinė kaita. Likimas viską sudėliojo kitaip. Sielvartas

ir skausmas įsiveržė į jos gyvenimą – palaidojo mamą, nesėkmingai ištekėjo duktė. Ir Mantas vis labiau tolo, svetimėjo. Grįžta į namus, pavalgo ir su laikraščiu ilgam įsitaiso prieš televizorių. Rodos, tai visai kitas žmogus. Iš pradžių vis žiūrėdavo į jį, ieškodama atsakymo, bet nieko nesuvokė. Kol pasklido kalbos apie Manto simpatijas, išgėrimus, pasilinksminimus. O dar tos įtartinos komandiruotės.

Jolė jau senokai suprato, kad laimė – pavojingiausia iš visų jausmų. Ir kuo aukščiau ji iškelta, tuo skaudžiau trenksies į žemę.

Gyveno jau nedideliame name. Jame ir Jolė turėjo savąjį jaukų ir patogų kampą. O dar netikėtai draugę įgijo – parsivežė į namus kelio pakraštyje gulėjusią, kažkieno sužalotą ir paliktą kalytę. Šunelis išgyveno. Rudė – taip ją pavadino – tapo tikra širdies atgaiva. Lyg artimam žmogui Jolė kalytei pasakojo visas naujienas, tardavosi ar klausdavo. Rudė ramiai išklausedavo, paskui priglusdavo prie kojų ir

žvelgdavo į Jolę ištikimomis šviesiomis akimis.

Ieškodama dvasinės ramybės, Jolė dažnai išeidavo su Rude į savo sodelį. Daugelis medelių, gėlių jos sodintos ir puoselėtos. Turbūt nuo tada užsimezgė draugystė su medžiais. Atėjusią į sodą ją apimdavo ypatingas jausmas. Kiekvienas toks apsilankymas širdyje išliko kaip dvasinio atsivėrimo akimirka. Ir dabar, kai ji guli lovoje ir apima baisi neviltis, Jolė prisimena savo medžius, gėles. Jai rodės, kad būti su Dievu – tai būti jo sukurtoje nuostabioje gamtoje. Kvėpuodama tyru oru, apsupta didžiulių medžių, svaigdama nuo kvėpiančių žiedų ji jautė aukščiausių dievybių buvimą šiame nedideliame rojaus kampelyje. Jolę apgaubdavo visiška ramybė, ir ji verkdamo iš laimės. Radusi čia tykią vienatvę ir neapsakomą grožį, suvokė, kad tai jos gyvenimas, jos laimė.

Nuo pastovių stresų, pergyvenimų ir vis ją užklumpančio liūdesio pašlijo sveikata. Vieną dieną apsvaigo galva, suvirpo širdis

ir Jolė prarado sąmonę. Atsibudo ligoninėje, apraizgyta laideliais. Šalia sėdėjo susirūpinęs Mantas. Jis guodė ir ramino Jolę, ragindamas mažinti darbus ir daugiau rūpintis sveikata. Po geros savaitės Jolė sugrįžo į namus ir džiaugėsi ramybe.

TEBŪNIE JI

Sykiai pravėrė palatos duris ir vidun įžengė jos tylioji sesuo Vija. Jolė ilgai žiūrėjo į mažąją, taip vis ją tebevadino, ir akyse sužvilgo ašaros. Nepamiršo jos, atėjo pagaliau. Ji taip jos laukė. Nors jų gyvenimo keliai buvo ir visiškai skirtingi, tačiau abi siejo nenutraukiamas, gilus ryšys.

Vija ilgai sirgo, gal todėl tokia smulkutė. Jai labai tiko tamsūs vešlūs plaukai ir mėlynos svajingos akys. Ir iš prigimties buvo linkusi į vienatvę. Visur jautėsi nepritapusi, kitokia,

bet sava, globojama tėvų, ypač mamos. Slapta didžiavosi savo padėtimi, jausdamasi esanti paslaptinga rašytoja (mat rašė, kartais spausdino savo nedidelius kūrinėlius), pranašesnė už kitus mirtinguosius, kuriai nerūpi šio pasaulio buitiniai reikalai. Ji bodėjosi šurmulio, tuščių kalbų, žmonių keistybės, bet visada užjausdavo nelaiminguosius ir pagal galimybes padėdavo. Taip Vija gyveno, kol vieną dieną į jos duris pasibeldė gyvenimas, tikriau – likimas. Įžengė į jos karalystę stiprus, aukštas vyras žėrinčiomis akimis ir nedidele barzdele. Mažakalbis, tačiau gerai suvokiantis svajotoją Viją.

Žvelgiant į jį Vijai rodėsi, kad jie seni pažįstami, tokie artimi ir suprantami, kad mylėjo vienas kitą ankstesniuose gyvenimuose ir susitiks būsimuosiuose, nes nėra praeities, ateities, laiko begalybėje viskas vyksta dabar, tuo pačiu metu. Reiškia, suvokė ji, mes visada būsime kartu, amžinai drauge. Ji džiūgavo, kaip nuostabu gyventi, nes jiems visą laiką tik

devyniolika.

Ir ji garbino savo gyvenimą. Rūpestingai tvarkė namus, gamino skaniausius pietus, pasidėjusi prancūziškų patiekalų receptus. Vieną dieną iškilmingai padėjo pietums išvirtą sultinį su skrebučiais, bet vyras kažkaip keistai pažiūrėjo ir pareiškė, kad riebaluoto vandens nevalgo, geriau būtų jo babytės barščiai. Vija sumišo ir prižadėjo kitą kartą virti tuos ypatinguosius barštelius.

Laikas lėkė šuoliais. Vija daug rašė, spausdinosi ir tvarkėsi namuose. Pasitardami abu žengė laiko keliu. Nemėgo suėjimų, pokylių, daugiausia laiko leisdavo gamtoje. Ypač mėgo pirmąsias pavasarinės keliones į Šatrijos kalną. Tokia buvo jų tradicija pradėti vasaros sugrįžimą. Išvykę į šią šventą jiems vietą, pasijusdavo atgimę. Ir tai buvo jų daugelio metų įkvėpimo ir laisvės šaltinis. Atsidūrę toli nuo namų, mėgavosi kvepiančiu laisvės oru. Tarsi išnirdavo iš kasdieninio kiauto,

atgimdavo, tapdavo atvirais visoms dienos spalvoms ir įvykiams, dingdavo kažkur visi planai ir būkštavimai apie ateitį, tapdavo savimi pasitikintys ir laimingi.

Vienintelis tikras Vijos gyvenimo dalykas buvo dabartis. Ji žinojo, kad laimė ne tik džiaugsmas, malonumas, tai – ypatingas dvasinis pasitenkinimas. Bet gyvenimas dažnai aptaško purvais. Taip į Vijos namus atsėlino bėda – vyras susirgo sunkia liga. Prasidėjo ilgos gydymo procedūros ir nebylios vilties valandos, dienos.

Viją vėl užvaldė tyla. Ji gyveno tame pasaulyje, kur susiliejo praeitis ir ateitis, o dabartis buvo sustingusi. Viskas joje susimaišė, tikrovė atrodė panaši į didelę sumaištį. Jai rodės, kad sklendžia kažkokiam ūke, be skausmų ir džiaugsmų, toli nuo tų baisių gyvenimo žiaurybių. Ji tik meldė, kad vyras išvertų, nugalėtų baimę ir skausmą, ir vėl sugrižtų į jų laimingą būtį, kad užtektų jėgų, ir jos viltis būtų

stipresnė už šią siaubingą ją gobiančią neviltį. Sukandusi dantis ji laukė.

O laikas skriejo nestabdomas. Vyras gijo, liga traukėsi, jo veide švytėjo palaiminga šypsena, o mėlynose žibančiose akyse švietė tikėjimas ir viltis.

Skausmas ir baimė dingo kaip dvasios atodūsis. Vija iš lėto ėmė atgauti troškimą gyventi. Ją džiugino pirmieji saulės spinduliai, drąsiai iškėlusios savo baltus žiedelius pirmosios pavasario gėlytės snieguolės ir dvelkiantis švelnus vėjelis. Ji suvokė, kad tikrovė yra čia, šalia, todėl reikia gyventi, džiaugtis, mylėti gamtą ir gyvenimą. Ji vėl prakalbo, pradėjo rašyti ir sugrižo į savąjį svajonių pasaulį, lydimą oro, vandens ir žemės dvasių. Ji buvo vėl kažkur kitame pasaulyje, kur niekada niekas nepateks. Net pasveikęs vyras. Jis buvo šalia. Visada.

TEBŪNIE ŠEŠĒLIS

Jolē labai mēgo ankstyvus vasaros rytus. Vos tik nušvisdavo pirmieji saulės spinduliai, ji, pasiēmusi savo draugę Rudę, išeidavo į gamtą – laukus, pievas, esančias už jos namų. Rudė linksmi bėgiojo po pievą, vartėsi, voliojosi ir vis džiaugsmingai lojo. Ji kvėpė gaivų orą ir regėjo, kaip iš lėto prabunda laukai, tarsi ražosi, numeta nakties snaudulį. Saulės pirmieji šilti spinduliai rasą, dengiančią pievas, sušildo ir paverčia balta sodria migla, kuri kildama visus laukus ir ten, toliau esantį miškelį, paverčia stebuklinga pasaka. Visa tai jai priminė kažką

labai brangaus, daug kartų matytą ir išgyventą. Ši nepaprasta šviesos akimirka pakylėdavo ir suteikdavo jėgų gyventi ir džiaugtis kiekviena diena.

Atsigavusi po ligos, Jolė paniro į kasdieninius darbus ir rūpesčius. Rodėsi, vėl grįžo viltis ir džiaugsmas. Ji jautė dėkingumą Mantui, kuris ja rūpinosi, buvo šalia, padėjo jai.

Vieną dieną pastebėjo susvetimėjusį Manto veidą. Buvo kažkur nutolęs, kažkuo susirūpinęs, susikaupęs ir atrodė sprendžias itin svarbią problemą. Atėjus vakarui, jis pasikvietė Jolę ir ėmė kalbėti. Žodžiai pylėsi vienas po kito, jis aiškinosi, svarstė ir vis kartojo: „Onė, Onė... Ją myliu... Ji bus mano žmona...“. Klausė Jolė tų kalbų ir nieko nesuvokė. Žiūrėjo į jį tarsi išvydusi pirmą kartą ir nežinojo, ką ir kaip suprasti. Mantas gi akimirkai atsikosėjo ir nutilo. Tą vakarą virš jų pakibo juodas debesys. Nieko nesupratusi Jolė tylėjo. Po kelių dienų sužinojo, kad Mantas susižavėjo bendradarbe,

bet toji turėjo draugą, su kuriuo netrukus išvyko į užsienį.

Jolė net nepagalvojo, kad jos Mantas, visą laiką kalbėjęs apie jų meilę, galėtų išduoti ir sugriauti jų gyvenimą. Širdin įsibrovė nepasitikėjimas ir skausmas. Ji taip juo tikėjo, kad net nepagalvojo apie Manto klaidžiojimus ar net išdavystę.

Praėjus kuriam laikui, Mantas aprimo, ėmė viską neigti ir net kalbėjo apie meilę. „Aš myliu tave labiau“, - sakė, kažkodėl dairydamasis į šonus. Jolė norėjo tikėti juo ir tikėjo. Bet kas tai buvo ir kodėl taip įvyko, ji nesuprato. Svarbiausia jai rūpėjo apsivalyti, susitaikyti su tikrove, visas jėgas skirti dabarčiai ir nieko neatidėlioti. Sveikata gali vėl sušlubuoti, todėl dabar reikia džiaugtis saulės spinduliais, mylėti save, žmones, gamtą. Jolė suvokė, kad laimė yra pavojingiausia iš visų jausmų, nes kuo aukščiau ji tave iškels, tuo skaudžiau trenksies į žemę. Suvokė, kad negali būti valdoma tik

širdies ar tik proto – visada turi turėti abiejų pritarimą. Ta skausminga patirtis įaugo į jos būtį ir su atsėlinančiais prisiminimais kankino. Tik kartais, kai susapnuodavo mamą, kalbančią kupinu ilgesio balsu, aprimdavo. Ji stengėsi palikti praeitį ir gyventi tuo laiku, kuris jai liko.

Jolė vėl nuklydo praeitin. Ji mato save, einančią jūros pakrante. Slenka paplūdimiu ir verkia dėl ją supančios neteisybės. Ji atsiprašo kopų, klykaujančių kirų, žvilgių akmenėlių po kojomis, minkšto gelsvo smėlio, sudužusios puodelio šukės, numesto gėlės žiedo. Žvelgdama į visa tai, ji žino, kodėl atsiprašinėja viso pasaulio. Todėl, kad visa tai rytoj jau bus praeitis ir pavirs į dulkes. Ji taip pat. Ir pakeisti nieko negali. Yra bejėgė. Gali tik verkti. Ta trumpa valandėlė tada, praleista pajūryje, Jolei susiliejo į visą jos gyvenimą.

Vieną naktį staiga ėmė dusti, dingo oras. Ji pasijuto prispausta ir nugalėta ir nustojo alsuoti. Tada suvokė, kad pakilo virš savo lovos, išsiveržė

iš krūtinės ir atsidūrė palubėje. Iš ten ji žvelgė į savo bejėgį tysantį kūną, kuris mėšlungiškai švokštė, dejava. Tai buvo tik trumpa pavojinga akimirka, kuri leido jai pailsėti. To priepuolio metu staiga šalia atsirado seniai mirusi mama ir tyliai žiūrėjo į jos kančią, paskui ūmai plūstelėjo šalto oro gūsis, Jolė atsikvėpė, atsiduso, ir jai pasidarė lengviau. Ji vėl grįžo į gyvenimą.

TEBŪNIE JI

Mašina sustojo prie vartelių. Jolė žvelgė pro durelių langą ir regėjo savąjį namą. Tą, kurį jai padovanojo krikštamotė, tą, kurio kiekvieną kampelį daugybę kartų apvaikščiojo, apžiūrėjo, tvarkė, puoselėjo. Tai jos tikrasis gyvenimas. Laikas tarsi sudužo ir suskilo – ji prieš ligą ir dabar, grįžtanti išsekusi, pavargusi ir plūduriuojanti laike tarp vilties ir tikėjimo.

Sunkiai išlipusi iš automobilio, pasijuto esanti tarsi iškreiptame laike. Buvo sulysusi, įdubusiais skruostais, pajuodusiom akim. Nebepajėgė ji, buvusi garsi sportininkė, eiti atsitiesusi tvirtu žingsniu, todėl atsirėmė į Manto

ištiestą ranką. Tvirta jo ranka suteikė jėgų. Jolė žengdama durų link pasijuto tokia vieniša, bandanti dar egzistuoti toje iškreiptoje būtyje. Tikėjo, kad už patirtas kančias jai bus atlyginta nepaprasta šviesa ir lūkesiu. Nuo mirties baimės išsivadavo daug anksčiau, sekdamą tykią ir šviesią mamelės kelionę nuo gyvenimo į mirtį. Tada, kai jos paskutinis žvilgsnis užgeso ant jos rankų, Jolė pajuto turinti sielą, patį svarbiausią dalyką, kurio negali įveikti jokia baisi liga. Kas bebūtų, siela yra svarbiausia. Mirtis jai buvo slenkstis, kurį lengva peržengti, o kas už jos ten, anapus, stengėsi suvokti. Todėl dar būdama čia, šiame pasaulyje, troško kuo geriau naudotis tuo jai likusiu gyvenimu, niekuo nesirūpindama ir jausdamasi stipria.

Prilaikoma Manto Jolė žengė durų link. Eidama pro sužydusių jos sodintų jazminų krūmą, nuskyne šakelę ir sugniaužė gležnus baltus kvėpiančius vainiklapius. Pasklidęs gairus kvapas apglėbė tarsi užmarštis, atgimimas. Ir ji įžengė į tikrąjį savo gyvenimą.

Apimta sugrįžimo jaudulio, Jolė ėmė raudoti. Taip prasiveržė kančia. Galvojo – visi mato ją tokią bejėgę, sunkiai velkančią kojas. O ji troško tik meilės, supratimo. Pasvajojo, kaip būtų gera žvaigždėtą naktį sėdėti ant suoliuko šalia jazminų krūmo ir išgirsti Mantą sakant: „Dieve, koks dangus...“. Juk ji nori tik dar gyventi. Gyventi. Ji dažnokai pasiklysta laike, kartais praeitis atrodo esanti šalia, o dabartis toli. Ir ją apima baimė, kad ateitis jau įvyko, ir ji nebežino, kokioje esatyje dabar gyvena.

Apžvelgusi savąjį būstą, Jolė atsidūrė tarsi pamirštų daiktų rojuje. Kambaryje – prietema, rodos, jis nepaklūsta jokioms laiko kaitoms. Ta pati plati, aukštu atlošu lova, nedidelė spintelė šalia, stiklinė sulčių, laukianti jos. Toliau – senoji rūbų spinta. Tai – jos susikurtas pasaulis, toks išsiilgtas ir mylėtas.

Ji tykiai vaikščiojo po tuščias patalpas. Išnyko dienos, praeitis. Vėl gyveno uždarame, bet gerai pažįstamame, savame pasaulyje.

Ji tylėjo, nes neįstengė nieko pasakyti, o ir nežinojo, kaip.

Į kambarį įžengęs Mantas žvelgė tuščiu žvilgsniu. Šalinosi jos. Anksčiau buvęs toks artimas ne tik dvasiškai, bet ir fiziškai, dabar nepriartėjo. Buvo pasyvus, tylus. O gal nediršo kalbėti? Gal bandė apsaugoti ją? Ta liga, ilgi mėnesiai ligoninėje įsiterpė tarp jų. Laikėsi atokiai nuo jos. Bet ir ji neįstengė kalbėtis su juo, kaip anksčiau, todėl tapo nepakenčiama būti tame pačiame kambaryje. Jis žiūrėjo į ją ir galbūt laukė, kad ji ką nors pasakys. Jo akys maldaujamai stebėjo Jolę, tarsi prašydamos atleidimo. Ji nususuko, nes nepajėgė žiūrėti į jį. Pagaliau jis pratarė: “Netrukus ateis slaugė“. Jolė apstulbo. Galvojo – galės pabūti viena, pamąstyti, pabendrauti su pasiilgusia ir prigludusia prie jos kojų Rude. O dabar čia ateis svetimas žmogus. Įsiverš į jos pasaulį, valdys ją, taps priklausoma nuo jos. Ji nežiūrėjo į Mantą, tik girdėjo, kaip jis kelis kartus įkvėpė,

gal norėjo dar ką pasakyti, bet nesurado žodžių, todėl apsisuko ir išėjo.

Jolė liko viena tuščiam name. Atsisėdo ant lovos ir paėmė mamos nuotrauką, stovėjusią ant spintelės. Žvelgė ilgai ir liūdnai. Paskui, sunkiai pakilusi, išėjo į kiemą. Vėl padvelkė gėlynų kvapas, saulės spinduliai apglėbė jos skausmingą kūną, o Rudė bėgiojo aplink. Tuo metu kažkas šūktelėjo. Atsisukusi išvydo seniai matytą giminaitį. Kiekvieną sakinį Jolė pradėdavo klausimu: „Kas naujo?“. „Lyg ir nieko“, - sakė jai, bet ji vis klausė ir klausė, nes juk gyvenimas nestovi vietoje. Bet rimto atsakymo neišgirdo.

Pro šalįėjo žmonės, lėkė mašinos. Visi skubėjo į savo namus, tokie rimti, susikaupę, pavargę. Tik Jolė žvelgė į juos ir vis klausė: „Kas naujo?“. Giliai suvokdama, kad gyvenimas kasdien yra naujas ir netikėtas, kupinas paslapčių.

Jolė gyveno laukimu kažko didingo.

Ryte, pabudusi ir išgėrusi vaistų porciją, jautė, kad ją kviečia nenusakoma didybė ir leisdavosi užvaldoma netikėtai užplūdusio dvasios pakilimo. Juk išaušo nauja diena, bus nauji įvykiai, apie kuriuos neturėjo jokio supratimo. Ji tiesiog brangino tą nuojautą, kad kažkas netrukus įvyks. Savo laukimo žodžiais neapibūdindavo, tik mėgavosi šiuo laukimu.

Rūpestingoji jos globėja atnešdavo arbatos, perkloedavo lovą, sušukuodavo plaukus. Ji pamėgo Jolės rūbus. Ėmė jais rengtis ir didžiutis. Jolė dažnai girdėdavo besišnekučiuojančius ir net juokaujančius ją ir Mantą. O jis, atėjęs pas Jolę į kambarį, paguosdavo ir išskubėdavo savo reikalais.

O liga įnirtingai plito. Jolė ėmė prarasti sąmonę, skausmai kankino visą kūną. Ji suvokė, kad jos laikas baigiasi. Ateities liko visai nedaug. Tai tokia būtis, kai jau tikrai nieko neįmanoma pakeisti, pasakyti. Tik iš visų jėgų stengėsi išlaikyti gyvybę, ir vis kalbėjo tik dėl

to, kad greičiau prabėgtų laikas.

Aplankiusiai ją seseriai Vijai pasakė, kad gyvenimas – daugiau negu sapnas. Tai – žmogaus amžinasis gyvybės matas. Galvodama apie artėjančią mirtį ir tą kitą begalinį pasaulį, prašė Vijos: „Neužmiršk manęs. Neužmiršk...“.

Jolės sveikata kasdien prastėjo, seko jėgos. Gėla kaip tas genys kalė, kalė, pailsėjęs vėl kalė. Skausmo šaltinis taip užliejo visą organizmą, kad norėjosi kuo greičiau užmigti amžinu miegu. Tačiau tas pats sopulys neleido šito padaryti, nes ir numiręs norėtų dar kurį laiką ilsėtis. O toliau kas bus – tebūnie. Jolė vis dar tikėjo, kad turi laiko. Laikas ir yra tai, kas jai dar liko.

Vieną rytą mirtis negaišo, atkeliavo tykiai ir užklupo Jolę miegančią. Ji sapnavo mamą, kuri glostė jos ranką, bučiavo kaktą. Paskutinėmis akimirkomis nepaliko jos. Mama ramino, guodė ir pasirodė kaip paslaptingas švytėjimas, nes Jolė labai ilgėjosi mamos. Iškeliavo

ramiai šnabždédama: „Tik neužmiršk manęs.
Neužmiršk...“. Geřtančiose, plačiai atvertose
didelése mēlynose akyse liko vienintelis
jausmas – viltis.

TURINYS

- Tebūnie šviesa... 6
- Tebūnie viltis... 9
- Tebūnie žodžiai... 14
- Tebūnie viltis... 25
- Tebūnie dumsa... 28
- Tebūnie gaisa... 31
- Tebūnie regesys... 35
- Tebūnie šešėlis... 40
- Tebūnie sugrįžtis... 42
- Tebūnie ji... 48
- Tebūnie šešėlis... 53
- Tebūnie ji... 58

Peleckienė, Silvija

NEUŽMIRŠK MANEŠ...: vieno gyvenimo istorija. – Šiauliai:
Neoprintas, 2020. - 68 p.

ISBN 978-609-8207-08-8

Knygoje persipynę vienos giminės gyvenimai ir likimai. Jie ganėtinai skaudūs, ypač pagrindinės herojės sesers, kurios ankstyva mirtis verčia vis iš naujo prisiminti tai, kas jau praėjo ir kas galėjo būti kitaip.

Silvija Peleckienė - prozininkė, publicistė. Už pirmą pasaulyje knygą apie „vilko vaikus“ - „Sugriautų namų vaikai“ (1995) - pelnė Lietuvos žurnalistų draugijos premiją. Šiaulių miesto kultūros ir meno premijos laureatė (2017). Apdovanota G. Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliu „Tarnaukite Lietuvai“ (2019)..

Silvija PELECKIENĖ

NEUŽMIRŠK MANEŠ...

Vieno gyvenimo istorija

Redaktorius *Jonas Burba*

Dizainerė *Gražina Šimoliūnienė*

Leido ir spausdino Neoprintas, Šarūno g.12, Šiauliai

Silvijos Peleckienės knygos:

SUGRIAUTŲ NAMŲ VAIKAI. –
Memuarinė eseistika. Klaipėda: Rytas, 1995.

PADOVANOK MAN EDELVEIŠĄ. –
Noveletės. Klaipėda: Rytas, 1997.

VITA VITAM. – Noveletės.
Šiauliai: Varpai, 2001.

VILTIES DURYS. – Novelečių romanas.
Šiauliai: Varpai, 2002.

SIBILĖS SAPNAI. – Noveletės.
Šiauliai: Varpai, 2005.

LAUKIANTI STEBUKLO. – Noveletės.
Šiauliai: Neoprintas, 2009.

LIŪDESIO KRIKŠTAS. – Noveletės.
Šiauliai: Neoprintas, 2012.

BELAIKĖJE ERDVĖJE. – Noveletės.
Šiauliai: Neoprintas, 2015.

PER TILTĄ Į NIEKUR. – Romanas ir noveletės.
Šiauliai: Neoprintas, 2019.